

Koetshuizen in het Spiegel*

Netty Langemeijer

Bestaan er nog wel koetshuizen in het Spiegel? Jazeker, maar in de koetshuizen staan geen koetsen meer. Na onderzoek blijken het er meer te zijn dan ik dacht. Jammer genoeg is er in Bussum (nog) geen enkel origineel koetshuis op de monumentenlijst geplaatst.

Een rijtuig was een teken van stand. Zelfs voor een afstand één laan verder, vertelde indertijd de heer Moes mij, liet de familie vanaf de Bredelaan naar de Koningslaan de koets inspannen en voorrijden, want de dames met hun lange rokken wilden niet door de modder lopen. Men kon ook een rijtuig huren bij de stalhouderij op de Graaf Wichmanlaan, die nu verdwenen is en vroeger behoorde bij Hotel Nieuw Bussum (afgebroken), dat stond op de plaats waar nu het Oranjepark is. Een wandeling langs overgebleven koetshuizen.

Om er in te komen beginnen we met een half koetshuis....

Graaf Florislaan 26 heeft achter in de tuin nog 'n half koetshuis met een levensboom in het topraam. Dat huis was eigendom van de vroegere villa op de Meerweg, het instituut Nova, nu Meerweg 28-40.

Floralaan 2a: Dit grote koetshuis tevens koetsierswoning hoorde bij de vroegere villa van Krasnapolsky: Villa Gabrielle, waar (in 1995) de school Stimulans ligt. De versierende krullen kwamen weer tevoorschijn toen het huis werd overgeschilderd.

Keren we om en gaan via de Gudelalaan over de kruising naar **Koningslaan 8**. Uit 1899 stamt het koetshuis aan de kant van de Gudelalaan. Het had een plee voor de bedienden en een droogzolder.

Koningslaan 6 heeft een fraai koetshuis aan de kant van de Gudelalaan en komt al voor op de kaart van 1884. Het heeft mooie dakgolven en gebogen stalraampjes. De villa ertegenover, Koningslaan 13, was het evenbeeld maar het koetshuis is daar verdwenen.

Koningslaan 4: het achterste gedeelte van de villa Helma was vroeger volgens de verhalen het koetshuis dat hoorde bij de villa Gratia op nr. 2a.

Terug naar de Gudelalaan. **Gudelalaan 1** ligt daar vlakbij en ook hier stalde men zijn rijtuig in het koetshuis naast het huis. Versierende elementen van de villa zien we in het koetshuis terug.

Aan onze linkerhand hiertegenover **Graaf Wichmanlaan 27**. Rechts naast de villa Maria Hoeve bevindt zich het goed onderhouden oude houten koetshuis, nu garage. Dit houten koetshuis is nog in oorspronkelijke staat en heeft een makelaar op het dak (een makelaar diende vroeger onder andere om boze geesten af te weren).

Graaf Wichmanlaan 34a is een woonhuis waaraan men nog duidelijk ziet dat het een koetshuis is geweest, getuige het raam van de hooizolder en de geheel in tact gebleven inrijdeuren.

Afbeelding 1: Nieuwe 's-Gravelandseweg

Afbeelding 2: Bredelaan 6.

Cool in 1898 toen hij woonde op Klein Delta, gelegen aan de Graaf Wichmanlaan. Waarschijnlijk heeft het linkse koetshuis behoord bij de villa Berensberg op de Nieuwe 's-Gravelandseweg (nu afgebroken) want er staat een beertje op, het is kunstig versierd met krullend stucwerk. (afb.1)

Dit linkse koetshuis is lange tijd toonzaal geweest voor herenhoeden en nu woning met atelier. In het rechtse koetshuis werden de paarden Wanda en Eva gestald, de kabouters (jonge meisjes padvinderij) hadden hier enige tijd hun onderkomen en is nu steeds aan verschillende firma's verhuurd.

Lindelaan 12 heeft achter het huis een verrassend koetshuis met daarin een duidelijke plaats tussen twee stenen muren waar het paard stond. Het huisje is niet veel veranderd, de koetsier sliep op de vliering, 'vide' zouden wij tegenwoordig zeggen. In 1890 woonde hier de heer Spijker die de eerste auto ontwierp, tevens de maker van de gouden koets.

Lindelaan 11: het koetshuis van deze villa staat achter in deze tuin en is gerestaureerd. Het was een koetsierswoning met een royale paardenstal. Het grappige in deze tuin zijn twee kleine wachthuisjes, waar volgens de overlevering de koetsiers konden wachten, later gebruikt als onderkomen voor de honden. In de voortuin staat een prachtige camelia.

Schimmellaan 2 was vroeger een koetshuis met oranjerie, waar de potplanten in de winter bewaard werden. Gebouwd in 1901 en nu woonhuis, terwijl de grote ramen met ronde bogen de lijnen aangeven waar de inrijdeuren waren. Het hoorde bij de concertvilla Jorulo (nu Tindal-villa) op de Nieuwe 's Gravelandseweg 21.

Meentweg 45 is een koetshuis met versierende muurankers, dat steeds weer voor andere doeleinden gebruikt is. Het behoorde vroeger bij de villa Acacia – nu 2 woonhuizen op de Nieuwe 's Gravelandseweg 29/31 – die reeds voorkomt op de kaart van 1884. Het koetshuis wordt bij de stichting 'stal' genoemd.

Afbeelding 3: Nieuwe 's-Gravelandseweg 78a

Koedijklaan 14 is nu een woonhuis, maar vroeger een koetsierswoning met koetshuis en hoorde toen bij een villa op de Koningslaan die nu afgebroken is. Daar staan nu de villa's op nr. 51a en 53. De saillante punten van een koetshuis zijn nog bewaard gebleven tot 1945 en goed te zien: hooizolder, grote deuren en een luchtkoker om het broeien van het hooi tegen te gaan. Een houten dwarsbalk ondersteunt de dakrand. Tot 1945 stonden er nog 2 paarden in de stal, waarvan één een renpaard was. Op het dak nu een windwijzer met koets.

Bredelaan 6 was het koetshuis dat behoorde bij de villa Furuheim op de Koningslaan (nu afgebroken). Architect Bert Oostra heeft samen met Hans Zwolsman dit koetshuis schitterend verbouwd tot een woning met behoud van karakteristieke elementen zoals de vorm van de inrijdeuren, de deur van de hooizolder met daarvoor een katrol. (afb.2)

Nieuwe 's Gravelandseweg 78a. Daar staat het koetshuis met de fraaie naam Dravershof dat behoorde bij de houten villa De Zanderij. Het is nu een eigen woonhuis. (afb.3)

Herenstraat 109 Hoek Eikenlaan. De bewoners wisten het niet, maar ze zijn in het bezit van een koetshuis uit 1896 zoals we van vroegere bewoonsters hoorden.

Nieuwe Hilversumseweg 40. Dit heeft een koetshuis uit 1906, dat staat links aan de kant van de Gooibergstraat. Binnen bevindt zich nog een likbak (drinkbak) voor het paard en een open riool met oude keitjes wijst op de afvoer van de paardenbehoeften. De deurklink heeft kleine handjes. Via een klapluik werd het hooi van de zolder naar de stal getransporteerd.

Willemslaan 6. Reeds in 1896 werd hier een behoorlijk koetshuis gebouwd, nu is het kantoor. Het grote ronde raam aan de achterzijde is nog origineel.

Koningin Sophielaan 1b is blijven staan toen een villa op nr. 1 het zogenaamde Afrikaanse huis van de arts Postmus in 1960 gesloopt is. Het staat nu naast een nieuwer huis en geeft nog helemaal de indruk van een koetshuis.

Parklaan 14. Origineel koetshuis met hooizolder, gebouwd in 1890.

Willemslaan 9. Koetshuis met schitterende grote originele deuren, gebouwd in 1901.

Tot slot over koetsen gesproken: een dezer dagen kwam ik het gezegde tegen "uit de koets vallen". Weet u wat dat betekent? Alle illusies verliezen of ontvuchterd worden!

*Dit artikel is eerder gepubliceerd in Spiegelschrift, voorjaar 2000.